

Zbigniew Sareło

"Durchbruch zur Innenwelt.
Spirituelle Impulse aus New Age und
Esoterik in kritischer Beleuchtung",
Hans-Jürgen Ruppert, Stuttgart 1988 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 60/4, 190-192

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

z dziewiętnastowiecznej mistyki natury oraz z ezoterycznego symbolizmu muzycznego.

W koncepcjach wyżej wymienionych autorów *Bubmann* znajduje zasadnicze ukierunkowania muzyki *New Age*. Jest to muzyka mająca indyjskie inspiracje religijne, co ujawnia się w jej nawiązywaniu do mitu pierwotnego dźwięku (*Urklangmythos*); posiada ona nastawienie terapeutyczne, dla którego źródłem mocy jest magia dźwięku; w swej organizacji podporządkowuje się ona zasadom harmonicznego strukturalizmu (mystyka cyfr) i filozofii ducha (mystyka natury). Tym, co łączy te różne nurty w jedno, jest identyfikacja jedności kosmosu z prądźwiękiem oraz przypisywanie muzyce środka rozszerzania świadomości.

W ostatnim rozdziale swej książki *Bubmann* próbuje ukazać problem muzyki w chrześcijańskiej teologii. Tok rozważań w tej partii, jak się wydaje, jest mało spójny. Trudno dopatrzeć się logicznego powiązania poszczególnych zagadnień, a pomiędzy niektórymi stwierdzeniami nie widać zgodności. Źródłem tej słabości jest chyba zamiar autora poczynienia pewnych uogólnień w oparciu o myśl wybitniejszych teoretyków muzyki zarówno katolickich, jak i protestanckich. Ponieważ jednak w ramach chrześcijańskiej teologii nie ma jednolitego osądu muzyki, dlatego nie da się stworzyć zwartej syntezy z różnorodnych koncepcji. Najwięcej zastrzeżeń budzą jego stwierdzenia z zakresu etyki muzyki. Natomiast interesująco przedstawia się jego refleksja na temat muzyki jako środka poznania rzeczywistości i przekazu słowa Bożego.

Niedoskonałości, dostrzeżone w ostatnim rozdziale książki *Bubmanna*, wskazują przede wszystkim na istniejący w teologii brak gruntownych ujęć problematyki związanej z muzyką. Publikacja zaś niemieckiego teologa dobrze uwydatnia rodzącą się nową jakość związku muzyki z religijnością, co najpełniej ujawnia się w ruchu *New Age*. Tym samym jej lektura może stać się pożyteczną inspiracją dla żywszego zainteresowania się zagadnieniem roli muzyki w życiu Kościoła i rozwoju duchowym chrześcijan.

Zbigniew Sareto SAC, Ottarzew

Hans-Jürgen RUPPERT, *Durchbruch zur Innenwelt. Spirituelle Impulse aus New Age und Esoterik in kritischer Beleuchtung*, Stuttgart 1988, Quell Verlag, s. 264.

„Podróż do wnętrza” jest zwrotem, który coraz częściej powtarza się w publikacjach próbujących opisywać przemiany kulturowe zachodzące w naszych czasach. Pojęcie to pochodzi od teoretyków ruchu *New Age*. Jednym z gruntowniejszych znawców problematyki związanej z *New Age* jest protestancki autor Hans-Jürgen Ruppert. W swojej drugiej książce na temat tego ruchu podejmuje on próbę krytycznej analizy szeregu zagadnień związanych z pojęciem *kosmicznej świadomości*. Zasadniczym celem, do którego zmierzają jego rozważania, jest odpowiedź na pytanie, w jakiej mierze proponowane przez *New Age* zejście w wewnętrzny świat, w głębię samoświadomości jest autentycznym wkroczeniem w wyższy wymiar bytowania i czy otwiera to rzeczywiście nową perspektywę dla przyszłości. Równocześnie zastanawia się on, na ile doświadczenie swego wnętrza, w oparciu o poznanie ezoteryczne i techniki medytacji, może być owocne dla życia chrześcijańskiego, a w jakiej mierze jest to niebezpieczne, czy wręcz szkodliwe.

Treść książki Rupperta podzielona jest na trzy części, które są poprzedzone obszernym wprowadzeniem. To ostatnie było potrzebne dla wyjaśnienia takich pojęć, jak *kosmiczna świadomość*, *ezoteryka* oraz *zwrot do środka* (*Wende nach Innen*). Omawiając treść tych terminów autor przedstawia także rozmiar ich zakorzenienia we współczesnym świecie.

W dwóch pierwszych częściach Ruppert poszukuje najgłębszych źródeł koncepcji wyzwolenia przez kosmiczne energie. W toku rozważań ukazuje,

ze zasadnicze idee *New Age* mają charakter elektryczny. Swymi korzeniami tkwią w kulturze zachodniej, ale w treści zawierają wiele elementów zaczerpniętych z filozofii wschodniej. Ruppert próbuje ukazać, że koncepcja epoki wodnika jest typowym produktem zachodniego okultyzmu, a jej początków dopatruje się w prądach teozoficznych z dziewiętnastego wieku. Pierwsza publikacja, popularyzująca pojęcie *ery wodnika*, pojawiła się w 1908 roku, natomiast termin *kosmiczna świadomość* po raz pierwszy został użyty przez kanadyjskiego psychiatrę Richarda M. Bucke w 1901 roku. Ruppert nie poprzestaje na ukazaniu historycznych korzeni idei *New Age*, lecz dość szczegółowo prezentuje autorów, którzy upowszechniali te poglądy w latach siedemdziesiątych. Teoretycy *New Age* wierzą, że zmiana myślenia nastąpi pod wpływem energii kosmicznych. Ludzkość jednak może w tym procesie aktywnie uczestniczyć poszerzając swoją świadomość przy pomocy poznania ezoterycznego i medytacji. Omawiając te poglądy Ruppert odnajduje w nich elementy starożytnej gnozy, psychologii transcendentalnej, wschodnich szkół ascetycznych oraz magii dawnych kultur (zwłaszcza indiańskich).

Część trzecią swej publikacji Ruppert poświęca zagadnieniu relacji poglądów chrześcijańskich do *New Age*. Najpierw stawia pytanie, czy przy pomocy ezoterycznych praktyk można urzeczywistnić ideę jedności między ludźmi i harmonijnego współistnienia z naturą. Zauważa, że propagowany przez *New Age* zwrot do wnętrza nie koniecznie oznacza początek przemiany zewnętrznych zachowań i naprawy stosunków społecznych. Może być także wyrazem dewiacji, a zwłaszcza postaw narcystycznych. Uwydatnia, że obserwowane tendencje poszukiwania wewnętrznych doświadczeń występują razem z egocentrycznym nastawieniem. Stwierdzenie to popiera on wynikami badań socjologicznych, według których wzrasta procent osób utożsamiających sens życia z własnym szczęściem. Hedonizm zajmuje miejsce potrzeby zaangażowania się na rzecz drugich. „Zwrot do wnętrza” jest więc w jakimś stopniu ucieczką przed odpowiedzialnością i zaangażowaniem. W poszukiwaniu duchowych doświadczeń widzi też przejaw konsumpcyjnego nastawienia. Ludzie chcą konsumować duchowe wartości tak samo, jak to czynili z materialnymi. W konkluzji autor stwierdza, że to, co dzisiaj nazywa się samourzeczywistnianiem jest często zwyczajnym, społecznym egocentryzmem.

W dalszych rozdziałach Ruppert ukazuje największe sprzeczności, jakie istnieją między chrześcijaństwem i *New Age*. Pierwsza z nich wiąże się z odmiennym spojrzeniem na człowieka. W ujęciu *New Age* obraz człowieka jest apersonalny. Najmocniej ujawnia się to w ich idei transformacji, według której człowiek osiągając stan świadomości kosmicznej wyzbywa się własnego „ja”. Takie ujęcie jest nie do pogodzenia z chrześcijańskim personalizmem, który uwydatnia absolutną wartość osobową, mającą podstawę w miłości Boga. Ruppert, dla poparcia swych wywodów przytacza teksty biblijne, a zwłaszcza przypowieść o zgubionej owcy. Bóg, jako Dobry Pasterz, w swej miłości troszczy się o każdego indywidualnego człowieka. Istota niebezpieczeństwa płynącego od *New Age* polega nie na tym, że uwydatnia się tam potrzebę przewyciężenia „ja”, ale na tym, że głosi się potrzebę zatracenia swego „ja”.

Następna idea *New Age*, której nie sposób pogodzić z poglądami chrześcijańskimi, jest pojęcie Boga. W ujęciu teoretyków *ery wodnika* Bóg jest zredukowany do „kosmicznej świadomości”, której osiągnięcie jest celem ludzkiej transformacji za pomocą technik medytacji i praktyk ezoterycznych. Przyjmując powyższą tezę neguje się równocześnie chrześcijańską naukę na temat transcendencji Boga oraz roli łaski w procesie zbawienia człowieka.

Trzecią z największych różnic między chrześcijaństwem i *New Age* widzi Ruppert w koncepcji duchowości i mistyki. Zasadnicze źródło rozbieżności tkwi w tym, że *New Age* przyjmuje synkretyczną mieszaninę wielu tradycji religijnych i filozoficznych oraz wprowadza pojęcia psychologiczne i z tego punktu widzenia próbuje opisywać doświadczenia mistyczne. W rze-

czywistości ujmuje wówczas jedynie przeżycie wzrastającej świadomości, a nie tajemnicę spotkania z Bogiem. Zdaniem Rupperta w *New Age* nie odróżnia się doświadczenia religijnego, danego człowiekowi przez Boga, od eksperymentów duchowych, które my sami możemy czynić. Chrześcijanin nie ma żadnej metody, mocą której mógłby wymusić Boże działanie. Dla wierzącego przewodnikiem jest Duch Święty.

Na końcu rozważań Ruppert zastanawia się nad możliwością chrześcijańskiego *New Age* (*New Age-Christentum*). Nie daje jednak odpowiedzi wprost, ale zmierza do niej poprzez prezentację poglądów dwóch autorów, którzy zachwyceni tym ruchem chcieliby go wcielić do Kościoła. Pierwszym jest Frnaz Alt, który wychodzi z założenia, że jest wiele dróg do Boga i wszystkie są Chrystusowymi. Ruppert, ukazując rażące niekonsekwencje w poglądach Alta, uznał jego publikacje za wyraz naiwnego zafascynowania się ideami *New Age*. Drugim autorem, którego omawia Ruppert jest Günter Schiwy. Dostrzegł on w ruchu *New Age* ducha Bożego i dlatego wzywał chrześcijan do udziału w „łagodnym sprzysiężeniu *ery wodnika*, które proklamowała Marilyn Ferguson. Analizując jego poglądy Ruppert dostrzega w nich również znaczne braki. Schiwy, jego zdaniem, nie ukazuje jak można pogodzić chrześcijańskie wypowiedzi dotyczące grzechu, krzyża i sądu z poglądami *New Age*, a to dlatego, że one się w nich w ogóle nie mieszczą.

Publikacja Rupperta jest przykładem solidnego podejścia do badanego problemu. Formułowane przez niego wnioski są wyważone i oparte na gruntownej oraz wielostronnej analizie. Rozważania są prowadzone w perspektywie teologii protestanckiej i dlatego w niektórych kwestiach jego stwierdzenia mogą budzić pewne zastrzeżenia, jeżeli spojrzymy na nie z katolickiego punktu widzenia. Zapoznanie się z refleksją Rupperta może ułatwić zdobyście umiejętności krytycznego korzystania z inspiracji płynącej od psychoterapii, wschodnich religii bądź *New Age* w ogólności.

Zbigniew Sareto SAC, Oltarzew